

Ουκρανία ΔΝΤ

«Λίγες περιοχές στην Ευρώπη δέχθηκαν ένα τόσο σοβαρό κτύπημα από την παγκόσμια οικονομική κρίση όσο η καρδιά της βιομηχανίας στην ανατολική Ουκρανία, έδρα τεράστιων επιχειρήσεων στη βιομηχανία χάλυβα και μετάλλου, όπου οι παραγγελίες έχουν σχεδόν ολοκληρωτικά παγώσει και οι τιμές έχουν καταρρεύσει».

Του **Μωυσή Λίτση**

Έτσι ξεκινούσε το ρεπορτάζ του δημοσιογράφου Ντέιβιντ Στερν στους Νιού Γιρκ Τάϊμς με τίτλο «Η οικονομική κρίση εξαπλώνεται στην ανατολική Ουκρανία». Το ρεπορτάζ δεν αφορά τις πρόσφατες εξελίξεις. Είναι δημοσιευμένο στις 08/04/2009 και αφορά την «ξεχασμένη» κρίση του 2008, καθώς η Ουκρανία ήταν μία από τις πρώτες χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ και τις λεγόμενες αναδυόμενες οικονομίες, που επλήγη από τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση που ξέσπασε με την κατάρρευση της Lehman Brothers το 2008. Προσέφυγε μάλιστα στο ΔΝΤ, μία ημέρα μετά την ανάλογη προσφυγή που είχε κάνει η Ισλανδία, μία ακόμη χώρα που πλήρωνε από πολύ νωρίς το τίμημα της κρίσης, πριν ακόμη ανακαλύψουμε στην Ελλάδα το ΔΝΤ αλλά και την ΕΕ-θυμάμαι σε συσκέψεις στην εφημερίδα που εργαζόμουν, στην Ελευθεροτυπία, το 2010 δεν ήθελαν να πιστέψουν τον ερχομό του ΔΝΤ, λέγοντας πως η Ελλάδα ανήκε στην ΕΕ και το ευρώ, άρα δεν θα μπορούσε να δεχθεί παρεμβάσεις που προορίζονταν μέχρι τότε για υποανάπτυκτους της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής ή χωρών του πρώην «υπαρκτού σοσιαλισμού». Ως αντεπιχείρημα για αυτό που φαινόταν ήδη να έρχεται έφερνα το γεγονός ότι το ΔΝΤ είχε ήδη παρέμβει σε χώρες της ΕΕ(Ουγγαρία, Λετονία) ή φιλόδοξες κάποτε να ενταχθούν σε αυτήν(Ουκρανία).

Το “Ουκρανικό 2008”

Οι πρόσφατες λοιπόν εξελίξεις στην Ουκρανία μου θύμισαν το «ουκρανικό 2008», το οποίο περνούσε μάλλον απαρατήρητο από τα

ελληνικά ΜΜΕ ή οι όποιες αναφορές(κυρίως σε οικονομικές σελίδες) αφορούσαν τις ανησυχίες για τις ελληνικές επενδύσεις και το μέλλον των αναπτυσσόμενων ελληνοουκρανικών εμπορικών και οικονομικών σχέσεων.*

Τη δεκαετία του 2000 και μέχρι το φθινόπωρο του 2008 η Ουκρανία παρουσίαζε μία σημαντική οικονομική ανάκαμψη, η οποία οφειλόταν κυρίως στην εξαγωγή χάλυβα και μετάλλων, οι τιμές των οποίων ήταν αρκετά υψηλές εκείνη την περίοδο και στην υπερχρέωση των ουκρανικών τραπεζών, κατά το... πρότυπο όλων των αναπτυσσόμενων οικονομιών, είτε επρόκειτο για χώρες του πρώην «υπαρκτού σοσιαλισμού», είτε για την περιφέρεια της ευρωζώνης. Παρά την ανάπτυξη πάντως η Ουκρανία ουδέποτε έφθασε τα επίπεδα στα οποία βρισκόταν πριν την κατάρρευση της πρώην ΕΣΣΔ, σε αντίθεση με τα άλλα κράτη «δορυφόρους», επισημαίνει πρόσφατο ρεπορτάζ του BBC.

Μέχρι το Σεπτέμβριο του 2008 η οικονομία της Ουκρανίας αναπτυσσόταν με υψηλούς ρυθμούς 6,3% το χρόνο και παρουσίαζε δημοσιονομικό πλεόνασμα. Οι εξαγωγές αυξάνονταν σε ποσοστό ρεκόρ κατά 50% ετησίως, οι άμεσες επενδύσεις ανέρχονταν σε 9 δισ. δολάρια και κάλυπταν πλήρως το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, ενώ τα συναλλαγματικά αποθέματα της Εθνικής(κεντρικής) Τράπεζας είχαν φθάσει στο υψηλό των 37 δισ. δολαρίων τον Σεπτέμβριο, μήνα κατά τον οποίο κατέρρευσε η αμερικανική τράπεζα επενδύσεων Lehman Brothers, προκαλώντας διεθνές πάγωμα των τραπεζικών πιστώσεων.

Μία από τις άμεσες επιπτώσεις της κατάρρευσης και της χρηματοπιστωτικής κρίσης ήτα η κατακόρυφη πτώσης διεθνώς της ζήτησης για πρώτες ύλες(εμπορεύματα), με αποτέλεσμα να πέσουν οι τιμές του πετρελαίου, των μετάλλων και άλλων αγαθών-στην πραγματικότητα η διεθνή χρηματιστηριακή κατάρρευση του 2001(dot.com), είχε δημιουργήσει μία νέα χρηματιστηριακή φούσκα με επίκεντρο το πετρέλαιο, τα βασικά μέταλλα και τα αγροτικά προϊόντα.

Αρνητική ανάπτυξη

Το τελευταίο τρίμηνο του 2008 η ουκρανική οικονομία παρουσίαζε αρνητική ανάπτυξη(ύφεση) 8%, με αποτέλεσμα συνολικά η ανάπτυξη να πέσει από 6,3% το πρώτο τρίμηνο σε μόλις 2,1% στα τέλη του έτους. Η βιομηχανική παραγωγή συρρικνώθηκε κατά 25% το τελευταίο τρίμηνο του 2008 και κατά 32% το πρώτο τρίμηνο του 2009. Η επιδείνωση έγινε ιδιαιτέρως αισθητή σε εξαγωγικούς κλάδους, όπως η μεταλλουργία και η χημική βιομηχανία, καθώς και σε κλάδους που παρήγαγαν καταναλωτικά αγαθά, η αγορά των οποίων χρηματοδοτούνταν μέσω των τραπεζικών δανείων. Η παραγωγή χάλυβα και χημικών μειώθηκε κατά 40% και 30% ετησίως αντίστοιχα. Το εξωτερικό χρέος της χώρας αυξήθηκε από 54 δισ. δολάρια στις αρχές του 2007 σε πάνω από 100 δισ. δολάρια τον Οκτώβριο του 2008.

Η κατάσταση συνέχισε να επιδεινώνεται και το πρώτο τρίμηνο του 2009 με την παραγωγή να συρρικνώνεται κι' άλλο, 43% και 39% αντίστοιχα. Η μεταλλευτική βιομηχανία συρρικνώθηκε κατά 20%. Το πάγωμα στις τραπεζικές πιστώσεις, μείωσε την εσωτερική ζήτηση για αυτοκίνητα, ηλεκτρονικά και άλλα αγαθά. Οι παραγγελίες για προϊόντα χάλυβα(αυτοκίνητα, πλοία, βαρύς μηχανολογικός εξοπλισμός), έπεσε σχεδόν στο μηδέν μετά την κρίση του 2008, με τις τιμές του ημικατεργασμένου χάλυβα να πέφτουν από τα 1.000 δολάρια ο τόνος σε μόλις 250 δολάρια.

Το εθνικό νόμισμα της χώρας, το γκρίβνα, υποτιμήθηκε κατά 40% έναντι του δολαρίου μέσα σε ένα χρόνο, τράπεζες κατέρρεαν και οι Ουκρανοί που είχαν δει μερικά χρόνια πριν τη γειτονική Ρωσία να καταρρέει, σήκωναν μαζικά τα λεφτά τους από τις τράπεζες. Περί τα 2,8 δισ. δολάρια έκανα φτερά μέσα σε λίγους μήνες από τις ουκρανικές τράπεζες.

Το προαναφερθέν ρεπορτάζ των «Νιού Γιork Τάϊμς» νομίζω αποτυπώνει με τον καλύτερο τρόπο την κατάσταση που βρήκε ο Αμερικανός ρεπόρτερ λίγους μήνες μετά το ξέσπασμα της κρίσης του 2008. «Το μεταλλουργικό σύμπλεγμα στο Ίλιτς, το δεύτερο μεγαλύτερο σε παραγωγή χάλυβα στην Ουκρανία, συνοψίζει την πρόσφατη κατρακύλα ξανά στη φτώχεια. Ακόμη και με τα μαξιμαλιστικά δεδομένα της μετά-σοβιετικής εποχής, η βιομηχανία μετάλλων εδώ πέρα είναι τεράστια: 50.000 εργαζόμενοι, εργοτάξια παραγωγής διασκορπισμένα σε περισσότερα από πέντε τετραγωνικά μίλια στην Μαριούπολη... Σήμερα λειτουργεί στο μισό της παραγωγικής τους ικανότητας... Οι εργαζόμενοι δέχθηκαν μείωση μισθών κατά μέσο όρο 30% για να αποφύγουν τις απολύσεις....».

Κοσμομόλοι...καπιταλιστές

Η κρίση στην Ουκρανία, η μεγαλύτερη από την εποχή της κατάρρευσης της πρώην ΕΣΣΔ, ήταν μία από τις πρώτες «παράπλευρες απώλειες» της διεθνούς καπιταλιστικής κρίσης. Ξέσπασε μάλιστα λίγα χρόνια αφότου η λεγόμενη «Πορτοκαλί Επανάσταση» υποσχόταν ένα νέο «φιλοευρωπαϊκό» ρόδινο μέλλον για

τους κατοίκους της χώρας. Η «Πορτοκαλί Επανάσταση» και η σχετική πολιτική σταθερότητα την οποία υποτίθεται έφερνε, ενίσχυσε τη ροή ξένων κεφαλαίων με την αγορά ντόπιων βιομηχανιών, γης και ακινήτων.

Η κρίση ήταν καταλύτης για να ηττηθεί η ηγέτης της «Πορτοκαλί Επανάστασης» Γιούλια Τιμοσένκο και να αναδειχθεί πρόεδρος ο φιλορώσος Βίκτωρ Γιανουκόβιτς. Η σχετικά καλή κατάσταση της ρωσικής οικονομίας, φαίνεται ήταν αποφασιστικός παράγοντας για να ενισχυθούν τα φιλορωσικά αισθήματα του ρωσόφωνου πληθυσμού που ζει στην αναπτυσσόμενη, αλλά παρηκμασμένη λόγω της κρίσης, βιομηχανική περιοχή στα ανατολικά. «Κοιτάζω με περηφάνια τη Ρωσία», δήλωνε στους «Νιού Γιork Τάιμς» ένας Ουκρανός ονόματι Γεριομίν, ο οποίος έζησε ως παιδί στη Ρωσία.

Οι δύο ηγετικές πολιτικές μορφές της Ουκρανίας είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα της μετάβασης από τον «υπαρκτό σοσιαλισμό» στον μαφιόζικο καπιταλισμό, που επικράτησε στις περισσότερες χώρες της πρώην ΕΣΣΔ και όχι μόνο. Η Γιούλια Τιμοσένκο ήταν πρώην μέλος της κομμουνιστικής νεολαίας (Κομσομόλ) η οποία έκανε περιουσία η οποία ανέρχεται σήμερα σε 11 δισ. δολάρια-ο μέσος μισθός στην Ουκρανία είναι 300 ευρώ-χάρη στην ιδιωτικοποίηση του συστήματος μεταφοράς του αερίου. Ο νυν έκπτωτος πρόεδρος Βίκτωρ Γιανουκόβιτς, ήταν μάνατζερ την εποχή της ΕΣΣΔ και έγινε βασικός εκπρόσωπος των Ουκρανών ολιγαρχιών της ανατολικής Ουκρανίας-οι φωτογραφίες από το «παλάτι» του που είδαν το φως της δημοσιότητας, μιλούν από μόνες τους.

Το φάντασμα του αντισημιτισμού

Το «καινούργιο» που προστέθηκε στην πρόσφατη κρίση είναι η επιρροή του νεοναζιστικού κόμματος Σβόμποντα και άλλων ακροδεξιών σε μία χώρα στην οποία πέντε εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους πολεμώντας το ναζισμό, με τους ναζί να εξοντώνουν 1,5 εκατ. Εβραίους.

Ο αντισημιτισμός στην Ουκρανία έχει δυστυχώς βαθιές ρίζες. Στους εθνικούς ήρωες της χώρας συγκαταλέγονται ο ηγέτης των Κοζάκων Ζινόβι Χμελντίνσκι (1595-1675) υπεύθυνος για τη σφαγή 2.000 Εβραίων και ο Σίμον Πετλιούρα (1879-1926), Ουκρανός σοσιαλιστής, από τους ηγέτες της ανεπιτυχούς προσπάθειας για ανεξαρτησία μετά την επανάσταση των μπολσεβίκων το 1917, ο οποίος ευθύνεται για δεκάδες pogrom κατά του εβραϊκού πληθυσμού-ο γράφων ανακάλυψε τις εφιαλτικές αυτές για το εβραϊκό υποσυνείδητο μορφές της ευρωπαϊκής ιστορίας, βοηθώντας τη σύζυγό μου στη μετάφραση βιβλίου του Ισραηλινού συγγραφέα Άμος Οζ (Η Τέλεια Γαλήνη), αναζητώντας πληροφορίες για τα «παράξενα» αυτά ονόματα που μνημόνευε ο δημοφιλής συγγραφέας.

Έρχεται το ΔΝΤ...

Για να αντιμετωπίσει την κρίση χρέους του 2008 η κυβέρνηση της Ουκρανίας κατέφυγε στο ΔΝΤ, λίγες μόλις ημέρες μετά την αντίστοιχη προσφυγή της Ισλανδίας. Το πακέτο «διάσωσης» που χορήγησε το ΔΝΤ ανέρχονταν σε 16,5 δισ. δολάρια. Μεταξύ των όρων που έθετε το ΔΝΤ ήταν και η απελευθέρωση των τιμών του αερίου, η κατάργηση δηλαδή των επιδοτήσεων, μέτρο που θα είχε τεράστιες επιπτώσεις στον πληθυσμό σε μια χώρα με πολιτικές θερμοκρασίες και υψηλά επίπεδα φτώχειας.

Το ΔΝΤ δεν ήταν άλλωστε η πρώτη φορά που καλούνταν να δώσει την «τεχνογνωσία» του. Ο διεθνής οργανισμός χορήγησε στην Ουκρανία αρκετά χρόνια μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης στα μέσα του '90 περί τα 3,5 δισ. δολάρια και άλλα 2,2 δισ. δολάρια το 1998. Το 2004 χορήγησε άλλα 600 εκατ. δολάρια και το 2008, όπως προαναφέραμε 16,4 δισ. δολάρια.

Το 2010 το ΔΝΤ συμφώνησε να χορηγήσει νέο δάνειο 15 δισ. δολαρίων, η συμφωνία ωστόσο πάγωσε λόγω της άρνησης της κυβέρνησης του Κιέβου να καταργήσει τις επιδοτήσεις στις τιμές του αερίου. Η κυβέρνηση του Κιέβου εμφανίστηκε απρόθυμη να σηκώσει ένα τόσο μεγάλο κοινωνικού κόστους μέτρο, με αποτέλεσμα το ΔΝΤ να σταματήσει τη χρηματοδότηση. Αλλά και η συμφωνία σύνδεσης με την ΕΕ, που

έγινε αφορμή για να ξεσπάσουν οι πρόσφατες ταραχές, προέβλεπε μεταρρύθμιση στον τομέα της ενέργειας.

Το χρηματοδοτικό κενό της ουκρανικής κυβέρνησης έσπευσε να καλύψει το Κρεμλίνο με δάνειο 15 δισ. δολαρίων, συμφωνία που πάγωσε μετά την ανατροπή του Γιανουκόβιτς. Η Ουκρανία πρέπει να αναχρηματοδοτήσει μέσα στο 2014 7 δισ. δολάρια εξωτερικού χρέους, εκ των οποίων τα τρία δισ. δολάρια είναι οφειλές προς το ΔΝΤ.

Άδηλο και αβέβαιο μέλλον

Η Ουκρανία είχε την ατυχία να αποτελεί σοβαρό διαμετακομιστικό κέντρο για το ρωσικό αέριο, το οποίο «ζεσταίνει» μεγάλο επίσης τμήμα της Γερμανίας και άλλων δυτικοευρωπαϊκών κρατών.

Όπως έγραφε ο πρώην σύμβουλος εθνικής ασφαλείας του Αμερικανού προέδρου Τζίμι Κάρτερ, Ζμπίγκνιου Μπρεζίνσκι στο γνωστό του βιβλίο «**Η Μεγάλη Σκακιέρα**» το 1997, ούτε η Δύση ούτε η Ρωσία μπορούν να αντέξουν την απώλεια της Ουκρανίας προς όφελος του αντιπάλου τους. Η συνέχεια επί της οθόνης...

*Οι ελληνικές επενδύσεις στην Ουκρανία ανέρχονται σε 466,3 εκατ. δολάρια, ενώ το 2012 επισκέφτηκαν τη χώρα μας 121.536 Ουκρανοί τουρίστες.

Πηγές:

<http://www.usubc.org/site/sigmableyzer-macroeconomic-reports/ukraine-s-financial-crisis-past-present-and-future>

<http://www.businessweek.com/stories/2008-10-27/ukraine-gets-an-imf-bailoutbusinessweek-business-news-stock-market-and-financial-advice>

<http://www.bbc.com/news/business-26324686>

<http://www.reuters.com/article/2014/02/25/us-ukraine-crisis-imf-idUSBREA101DT20140225>

<http://www.todayszaman.com/news-340300-playing-with-fire-in-ukraine-by-kyril-drezov-bulent-gokay-.html>

http://www.nytimes.com/2009/04/08/world/europe/08ukraine.html?_r=0

<http://www.wsws.org/en/articles/2009/10/ukra-o29.html>

<https://www.wsws.org/en/articles/2008/12/ukra-d22.html>

<http://www.haaretz.com/opinion/1.576180>

Πηγή: [oikonomiallomatiblogspot.gr](http://oikonomiallomatiblogspotgr.blogspot.gr)